

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. A róm. kath. illetéktelen elkeresztelések kérdéséhez. Dr. Kovács Sándor. — Tárcza. A Zrinyiász, mint keresztyén műeposz. Kiss Ferencz. — Közügyeink. Egyházmegyéink életéből. I. A n.-szalontai egyházmegye végzése a n.-károlyi papi értekezletnek a lelkeszi javadalmazás tárgyában megküldött határozatára. Sipos Imre. — II. A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. F. Varga Lajos. — III. Egyházmegyei közgyűlés Nagy-Bányán. Nagy Lajos. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A róm. kath. illetéktelen elkeresztelések kérdéséhez.

II.

Azon meggyőződés, hogy a soproni illetéktelen keresztelés és anyakönyvezés tárgyában hozott kir. táblai ítélet, különösen pedig annak indokai, egyházunknak törvényen alapuló életérdekeit megrontani alkalmasak, s ezen kívül még — anyakönyveinknek teljességét is tönkre teszi, prot. egyházunkban mind szélesebb körben foglalván tért — 1881. évi konventünk kiküldött tagjai közös tanácskozást tartottak az ágost. hitv. testvéregyház megbízottaival, melynek eredménye folytán a két prot. egyház nevében kérvény intéztetett a képviselőházhoz, melyben kifejtetvén, hogy az állami és egyházi élet szempontjából mily vészes zavaroknak lesz szülője a táblai törvénymagyarázat, ezen sajnós állapotok megakadályozása végett egy novella alkotását sürgeti. Maga a kérvény, mely történeti becsesel bíró okmány, nemcsak reá mutat a betegségre, de megjelöli az orvosi szereket is annak meggyógyítása végett. „Azon meggyőződésben vagyunk, — szólnak a végső sorok, — hogy elkerülhetlenül szükséges világos és minden kétséget kizáró megállapítása annak, miszerint azon lelkész, ki más keresztyén vallásfelekezethez tartozó egyént megkeresztel, köteles erről bizonyítványt kiállítani s a végett, hogy a megkeresztelt illetékes

egyháza anyakönyvébe bevezetessék, ezen bizonyítványt az illető vallásfelekezet lelkészének bizonyos — a törvényben meghatározandó határidő alatt — hivatalból megküldeni. Hogy pedig ezen intézkedés sértetlen fentartása ép úgy biztosíttassék, mint az 1868. 53. t. cz. hasonló természetű rendelkezései: elkerülhetlenül szükségesnek ismerjük egyszersmind, hogy az 1879. 40. t. cz. 53. §-ában megszabott büntetés ezen szabály megsértésére is terjesztessék ki. Meg vagyunk győződve, hogy ha az idézett törvények ily módon pótczikkkel kiegészítetnek, ezzel csak ezen törvények szelleme nyer világos és határozott kifejezést s ezzel egyszersmind a vallásfelekezetek közti jó viszony szabadul meg számos félreértéstől, az állam pedig nagyfontosságú érdekei megóvására nyer ingadozástól ment biztos alapot“. A teljesség kedvéért még csak azt teszem hozzá, hogy ezen kérvény egy vegyes küldöttség által a miniszterelnöknek, a vallás- és közoktatásügyi, meg az igazságügyi minisztereknek, úgy szinte a képviselőház elnökének is kézbesítve lett.

Az 1868. 53. és 1879. 40. t. cikkeknek a fentebbi módon kérelmezett kiegészítése elmaradt ugyan; de több év keserű tapasztalatai arra indították a megboldogult Trefort minisztert, hogy 1884. július 11-én kibocsássa 24,727. számú rendeletét, melynek egyik legfontosabb passusát lehetetlen elhallgatnom. „Az 1868. 53. t. cz. 12. szakaszának logikai folyománya, — így szól a min. rendelet egyik helye, — hogy azon esetben, ha valamely lelkész oly gyermeket, ki a törvény szerint más keresztyén felekezethez tartozik, bármely okból megkeresztel, **azt saját anyakönyvébe be nem vezetheti**, hanem köteles az ezen ténykedésről szóló bizonylatot az illetékes lelkészhez hivatalból s a végből haladéktalanul áttenni, hogy az, az ekként megkeresztelt gyermeknek születését saját anyakönyvében feljegyezhesse, mert a más felekezetbeli lelkész által történt megkeresztelés a gyer-

meknek vallás tekintetébeni törvényszerű hovatarozandóságán mit sem változtat, az egyes keresztyén vallásfelekezetek anyakönyveinek hiteles volta pedig csak ez úton eszközölhető"; egyúttal kéri a miniszter a püspököket: „a papságnak hagyják meg, hogy mindannyiszor, valahányszor oly gyermeket, ki a törvény rendelkezése szerint más felekezethez tartozik, bármely okból megkeresztelnek, a keresztelési bizonylatot anyakönyvezés végett az illetékes lelkészhez, a ténykedés után legfeljebb 8 nap alatt és az 1879. 40. t. cz. 53. §-ban megszabott büntetés terhe alatt — áttenni el ne mulasszák“.

Egyházkerületi gyűléseink kivétel nélkül örömmel üdvözlék a miniszter intézkedését annyival is inkább, mert ígéretet tett (lásd az 1884. évi konv. jegyzők. 10. sz. a.), hogy azon nem várt esetben, ha ezen rendeleti úton tett intézkedés az egyes felekezeti hatóságok által a keresztelési bizonylatok kölcsönös megküldésének elmulasztása miatt emelt panaszok megszüntetését nem eredményezné, a kormány hajlandó lesz, annak idején, a megfelelő törvényhozási intézkedést is eszközölni.

Még ugyanezen év (1884.) novemb. havában tartott konventi gyűlésen, az egyes egyházkerületekből felterjesztett vallássérelmi ügyek tárgyalása alkalmával kimondott, hogy „ezúttal nem látja a konvent szükségét annak, mikép e tárgyban maga tegyen lépéseket, hanem bevárja, hogy a legközelebb kibocsátott miniszteri rendeletnek, mely épen az ily nemű törvényellenes visszaélések megszüntetését célozza, minő eredménye fog lenni“.

Az óhajtvá várt eredmény azonban a klérus ellentetes működése folytán — elmaradt, úgy hogy konventünk 1886. évben ezen szomorú nyilatkozatot volt kénytelen tenni: „miután már számtalan eset bizonyítja, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1884. évi 24,727. számú rendelete óhajtott sikerre nem vezetett, konventünk jelen esetben egyenesen arra kívánja felhívni az államkormányt, hogy terjesszen a törvényhozó testület elé oly új törvényjavaslatot, mely az 1868. 53. t. cz. elvi intézkedéseinek teljes megvalósítását és végrehajtását biztosítani képes“. (62—886. konv. jegyzők.).

1887. évben ezen fontos tárgyban való intézkedésre ismételten kéri konventünk a vallás- és közoktatásügyi minisztert. (42—887. konv. jegyzők.).

Az új törvényjavaslat helyett jelenik meg három év múlva gr. Csáky vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak f. évi február 26-án kelt 10,086. számú rendelete, mely lapunk 15-ik számában a 141 lapon — teljes szövegében lett közölve. Ezt tehát ismerik t. olvasóink s tudják lapunk mult számának konventi tudósításából azt is, hogy ezen

rendelet konventünk által tudomásul vétetett, kihirdetése elrendeltetett, egyúttal kimondatott, hogy a végrehajtásban mutatkozó hatásai — bevértatnak; — egyzersmind felirat intéztetett a miniszterhez pótrendelet kieszközlése végett, melyben intézkedjék, hogy a már eddig történt illetéktelen elkeresztelések, záros határidő alatt, az anyakönyvekben rectificáltassanak.

A kérdés, jelen stadiumában, eddig tárgyalható.

Visszapillantást vetve tehát a kérdés egész folyamára, vajjon mit látunk?

1881-ben a törvényellenes üzelmeknek már évek óta szemlélése után! — az 1868. és 1879. évi vonatkozó törvényeknek pótczikkekkel kiegészítését kérjük.

1884-ben, Trefort miniszter rendeletének megjeleése után, várakozó állásba helyezkedünk, várjuk, hogy eredménye minő fog lenni.

1886-ben, bevalljuk, hogy a miniszter rendelete óhajtott sikerre nem vezetett, tehát új törvényjavaslatot kérünk.

1887-ben ebbeli kérelmünket ismételjük.

1890-ben, gr. Csáky miniszter rendeletének megjeleése után, újra várakozó állásba helyezkedünk.

És ennyi idő óta vajjon hány alattomos elkeresztelés történt, ki tudná azt megmondani?!

Feltéve már most, hogy évek mulva megint kénytelenek leszünk a miniszteri új rendeletről is bevallani, hogy hatásai a végrehajtásban nem igen mutatkoznak: quid tunc?

Ne hidd azt rólam t. olvasó, hogy az ördögöt talán én festem a falra. Vedd kezedbe, kérlek, a Religio jelen évi 32-ik számát s ott a miniszteri rendelet jövőben nyilvánuló hatásáról világosan olvashatod, hogy: „ez az új csapda (sic!) még alaposabb kudarcot fog vallani, mint az előbbi az 53-ik §-sal“.*)

Dr. Kovács Sándor.

*) Jelen cikknek a nyomdába küldetése óta a hercegprímásnak gr. Csáky Albin miniszterhez intézett két rendbeli levele jelent meg, melyek igen érdekes világot vetnek a min. rendelet kibocsátását megelőző tárgyalásokra. A primás gondolkozását a min. rendelet következményeire vonatkozólag e sorai talán leginkább elárulják: „excellentiádnak ezen rendelete nem hozza meg a kívánt eredményt; de ellenkezőleg oly vallási viharokat támaszthat az országban, a minőknek ez, a harminczas évek óta színhelye nem volt“. Ez tehát valóságos fenyegetés, mely a római egyház részéről a miniszter ellen, az országos törvényeknek teljesen megfelelő rendelete miatt — intéztetik. Azt lapunk minden elfogulatlanul ítélő olvasója tudni fogja, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelete mily szükségén akar segíteni; a primás által hangoztatott „modus vivendi“ pedig mily kigúnyolása annak a „vallási béke iránti érzéknek“, mely a protestánsok részéről követett „gravamenes politikával“ szemben a szemek kápráztatására szóratik szét még a bibornoki székéből is. A „vallási viharokkal“ való fenyegetés pedig hogy mily időszerű a primás ajakáról akkor, most, mikor meglehet, hogy a „társadalmi nagy orkánok“ romboló ereje elől az állam védő szárnyai alá leszünk kénytelenek mindnyájan menekülni, ennek megítélését bátran bízhatjuk mindazokra, a kik a napi események éber megfigyelői. Dr. K. S.

Tárcza.

A Zrinyiász, mint keresztyén műéposz.

(Folytatás.)

Érezve a költő, hogy nagy célja kivitelére felsőbb segedelem nélkül erőtelen, invocatiójában, mellőzve Apollót, Muzsát stb., mint keresztyén költő a boldogságos szűzhöz folyadik e magas szárnyalású sorokkal:

„Te, ki szűz anya vagy, és szülted uradat,
Az ki örökkén volt, s imádod fiadat
Ugy mint istenedet és nagy monarchádat;
Szentséges királyné! hívom irgalmadat.
Adj pennámnak erőt, ugy irhassak mint volt
Arról, ki fiad szent nevéért bátran holt . . .“ (I. 4, 5.).

Költőnk már itt jelzi felfogásmódját, mely szerint Zrinyit főként mint a kereszt hőst szándékozik feltüntetni.

Ez invocatio után azonnal tárgyához kezd. A bevezető jelenet a mennyben játszik; a cselekvény megindulása az égből indokoltatik.

„Az nagy mindenható az földre tekinte“ (I. 7. v. ö. zsolt. XXXIII. 13.), s egy szempillantás alatt meglátta, mi történik ott, de különösen „észben vette“, a magyarok dolgát, kik t. i. nem járnak azon az úton, „kit fia rendele“. Itt 3 versszakban tömören vázolja a költő azokat a bűnöket, melyek a nép közt elterjedtek s melyek Isten haragját kihívják. A katolikus szerző ezek közt első helyre a „bálványimádást“ teszi, mely alatt a protestántismust érti*); majd az erkölcsök meglazulásának mérfokmutatójául igen jellemzően azt hozza fel, hogy „az öreg embernek nincsen tisztelet . . .“, pedig írva vagyon: . . . „az ő orcáját megbecsüljed.“ (III. Móz. XIX. 32. I. Pét. V. 5.). Ezek miatt megindult Isten haragja s előhíván Mihály árkangyalt, a boszú lángpallosos angyalát, „kemény haragjában“ parancsot ad neki, hogy menjen azonnal a pokolba s küldjön onnan egy furiát Szolimánba, azt a magyarok ellen hadra indítani. Istennek ekkor tartott beszéde úgy alap-

*) Ne vegyük rossz neven tőle; a XVII. század nálunk a nagy hitviták kora volt, mikor egyik felekezet a másikat kölcsönösen vádolta a bálványimádás bűnével. A mieink épen nem maradtak adósok, sőt jóval megelőzték ebben Zrinyit. Már Szkhárosi Horváth András (1542—1549) azt mondja a pápának: „Bálványimádásra az föld népét hajtod“ (Sziládi. B. M. Költők tára II. k. 185 l.), és hogy a katolikusok „Krisztus tisztességét az bálvánnak adják“ (u. o. 186 l.). „Az Magyarország siralmanak“ szerzője is így szól:

„Meggzünék sok helyeken szent neved dicséreti,
Szép ifjaknak ékes éneklési;

Mert az bálványimádás töled ezt érdemli“ (u. o. IV. k. 367 l.). Sztárai is így használja e szót, midőn Cranmerus érdemül felemlíti, hogy ez

„Az pápának bálványit az ü érsekségéből

Kitisztította vala“ (u. o.). A jó öreg Hosvai Péter is a Tholdi korának jellemzésül azt hozza fel, hogy

„Az bálványimádás akkor regnál vala“ (u. o. IV. k. 246 l.). Mélius válogatott predikációiban (1562) szintén így kiált fel: „ti pápisták . . . elveszték a bálványozásért, hogy a ki csak istent illet a tisztelet, az holt szenteknek és bálványoknak adjátok. Így hát bálványozók!“ Ily értelemben írja Melanchton is Nádasdy Tamásnak, hogy a harczok és török szolgaság a bűnöknek s különösen az „idolatria“-nak büntetései (u. o. IV. 367—8.).

jában, mint kivitelében egészen bibliai. A beszéd első részében Isten visszatekint a nép multjára, azon számtalan sok jótéteményre, melyet vele minden más népek felett éreztetett; mely beszéd oly élénken emlékeztet az ószövetség számtalan helyén találtató e nemű szemrehányásokra, hogy bátran mondhatjuk: itt az ótestamentom Istene beszél az ott megszokott módon és kifejezésekkel, egyedül a nevetek cserélve fel. Különösen élénk a rokonság a Józsué XXIV. 1—13 verseiben olvasható beszéd fővonásaival s még inkább a Mózes énekével. (Deut. XXX. II.). Mind e számtalan jótétemény dacára azonban a magyarok „nem szégyenlik isteneket elárulni“ (I. 18.). A fordulat ugyanaz, a mi Birák II. 1—2 verseiben található. De ezzel ki is merítették béketűrését, azért, úgymond Isten,

„ . . . immár ideje velek ismertetnem:

Én vagyok ama nagy boszuálló Isten!“ (I. 19. v. ö. V. Móz. V. 9; XXXII. 35.).

Kiss Ferencz,

ev. ref. segédlelkész.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Egyházmegyéink életéből.

I. A n.-szalontai egyházmegye végzése a n.-károlyi papi értekezletnek a lelkeszi javadalmazás tárgyában megküldött határozatára.

(Vége.)

A n.-szalontai egyházmegye határozata helyes nyomon halad. Igaza van, hogy csakis fokozatos egyházi hatóságaink útján helyes a papság tisztességes javadalmazására törekedni. A társadalmi mozgalmak mint tényezők mindig elősegítői lehetnek valamely szép és üdvös eszme megtestesítésére akkor, ha a rendes mederből ki nem csapnak. Mert a medrétől kicsapott víz is többet szokott pusztítani, mint használni. Ma már, hála Istennek, positiv törvényeink vannak. Ezen positiv törvények keretében áll protestáns egyházunk monumentalis épületének alapja, az országos közalap. Vajjon ezen intézmény létesülhetett volna-e társadalmi úton? Nemde nem egyházi legfőbb hatóságunk vethette meg ennek szilárd alapjait? Az alkotmányos korszak előtt létesült ugyan a tiszántúli egyházkerületben társadalmi úton egy igen szép intézmény: a ref. segélyegylet. De vajjon nőhetett-e nagygyá? Épen nem. Miért? Mert a társadalom nem áll meg állandóan egy intézmény mellett. Ma egyik, holnap másik eszme lesz divatos, a szerint a mint az idők változnak. Szerény véleményem szerint a n.-károlyi értekezlet, bár tagadhatatlan, hogy az eszme, melyért lelkes szavakat emelt, szép, magasztos, — aligha helyesebb nyomon nem járt volna, ha rámutat ev. ref. egyházunk törvény által biztosított nagyszerű intézményére: az országos reform. közalapra, melyet egyházunkért lelkesen buzgó világi nagyjaink alkottak meg, s felrázta volna álmaikból azokat, kik nagy tehernek tartják papi vállaikon annak kezelését s nem ijyekeznek annak fokozatos növelését missiói főteendőik közé sorozni. Mert szerintem a belmissió egyik része ma már az is, hogy híveinket ismertessük meg protestáns egyházunk minden szép intézményével s a fokozatos áldozatkészséget növeljük bennök. Ha egy kissé magasabbra nézünk,

lehetetlen át nem látnunk, hogy a magyar protestáns egyháznak erős gyámola, a protestáns papságnak pedig egyedüli segélyforrása az országos közalap. Ennek rendeltetése megtartani nemzetünknek, egyházunknak szétszórva élő hit- és fajrokonainkat. Ezen eszméért lelkesíteni híveinket egyik szent kötelességünk volna. Hiszen bármiként kifogásolják is némelyek a közalap jövedelmének szétforgácsolását, ezen szétforgácsolásban is megvolt a gyakorlati haszon. Először is a lelkészeknek kiosztott 50—150 frtok sokat lendítették a szorongatott anyagi helyzeten, s ezt családok lelkészek érezzük legjobban. Ha új ruhát nem nyerhettünk, legalább a meglévőt megfoltozhattuk. Hát az egyházak nem sok szükségletet fedezhettek-e a koronként nyert évi segélylyel s egyúttal érezve e szép intézménynek áldásos hatását, szívesebben adják filléreiket e nemes célra. Vajjon a missiói intézmény nem azóta kezdé áldásosan működni, megmentve sok ezreket egyházunknak és nemzetünknek! A kezdet nehézségein túl vagyunk ma már. Zsinatunk e legszebb alkotása széles e hazában szórta szét jótékonyan melegítő sugárait. De ránk lelkészekre nézve az egyetemes lelkészi nyug- és gyámintézet alapjának megvetésével is áldást hozna a jövőben, ha önmagunk nem állanánk ellen, hogy úgy szóljak, e nagy alkotás fiókjának nagyra növelésében csekély buzgalmat fejtünk ki, hanem azt szeretnők, hogy az állam nyissa meg kincses tárházát számunkra, vagy pedig a társadalom rakja előnkbe segélyfilléreit. Az előbbi esetben elveszítenők alkotmányunkat. Az utóbbi esetben kolduló barátok színvonalára állanánk. Nem tagadom, hogy az államtól jogunk van kérni segílyt, — mert hiszen a mi felekezettünk, mint a multban, úgy a jelenben is a tiszta hazafiság alapján áll. Ezen állami segély fokozatos nevelésére már eddig is sikerrel működtek egyházi főbb hatóságaink s működni fognak ezután is. Világi vezérférfiaink közt ma már többen vannak nagynevű államférfiak, kik bizonyára nem mulasztják el, hogy felekezettük erősítésére mindent megtegyenek. Nagyon természetes, hogy minden törekvés csak törvényes alapon vezethet sikerre. Társadalmi mozgalmat indítani szükséges, nem a mi specialis érdekeinkért, hanem az egyetemes protestantismus érdekeiért, u. m.: iskoláink felvirágoztatásáért, leánynevelő intézetek felállításáért, mert ezen a téren nagyon hátra vagyunk, e tekintetben róm. kath. atyáinkfiak régen megelőztek minket. Ha igaz az, hogy világi férfiaink egyházas buzgalma képezi látható alapját prot. egyházunk külső fejlődésének, — e fejlődés fokozására rendkívüli hatással lenne, ha minden egyházmegyénkben léteznék egy a kor színvonalán álló felsőbb leányiskola s minden egyházkerületben egy női tanítóképezde. De még ezeknek létesítését is csak az állam segélyével remélhetnők, s e segílyt főképp más nemzetiségektől is lakott vidékeken meg is nyernénk az államtól. Ezek is már a jelen aggasztó problémái közé tartoznak. Sokat lehetne még felhozni arra nézve, miket kellene felépíteni prot. egyházunkban. Most azonban még egyszer visszatérve a közalapra, azon nézetemnek adok kifejezést, hogy ha mi lelkészek mindig több buzgalmat fejtünk ki ennek növelése érdekében, ha a nagy emlékü Gr. Lónyay Menyhért számítása szerinti 200,000 forint évenként befoly, egy évtized alatt már kielégítőleg biztosítva

leend prot. papságunk anyagi helyzete. Ne várjuk, míg előnkbe hull a gyümölcs, hanem szedjük azt saját kezeinkkel is!

Sipos Imre.

II. A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Tartatott Szatmáron 1890. ápril 10-én, Kiss Áron esperes és Isaák Dezső egyházm. gondnok urak elnöklete alatt.

A „Jövel Szent Lélek Ur Isten“ gyönyörű énekünk elhangzása s az esperesi imádság elrebegése után előterjeszti esperes úr szokott jelentését, melyből kiemeljük a következőket: vallás-erkölcsi állapot kielégítő; a szeretet munkái gyakorlatában a szokott örvendetes jelenségek most sem hiányoztak. Lélekszáma az egyházmegyének 45,440; új házások száma 388; visszás házás 18 pár (még csak nem is sok); ezek közül is kibékült vagy együtt maradt 11 pár, elvált 7 pár; törvénytelen házasságban élt 89 pár; szülöttek száma törvényes 2022, törvénytelen 256, összesen = 2278. Halva született 78; hozzánk áttért 21, más egyházba kitért 20; meghalt 1496; e szerint a mult évi szaporulat 704; s íme azért, ha összehasonlítjuk az előző évi lélekszám összeget, vagyis a 45,467-et a most közlött főösszeggel, mely 45,440, nem hogy szaporulat, sőt 27 fogyás mutatkozik. Melyik hát az igazi, hol itt a hiba? Kétségkívül bennünk bemondó lelkészekben, kiknek egy részünk épen nem csinál valami nagy lelkiismeretességet a statisztikai adatok bediktálásából; így esik aztán meg szégyenünkre, hogy saját magunk számát praecise meg nem tudjuk mondani. Közelg az országos népszámlálás, akkor tudni fogjuk: hányan is vagyunk hát voltaképp; és én csak ismételem ama már egy ízben megtett indítványomat, hogy a szégyenletes bizonytalanságot elkerülendő, a megállapított lélekszámmennyiség jövőre mindig vezettségbe előre a visitationalis rovatos ívbe s a visitatio ott mindjárt a helyszínen tegye meg a correctiót, ha hibás bemondás folytán ellentmondó adatok kerülnek tolla alá. Egy kissé nagyobb gond itt is, s vége lesz a boszantó dolognak.

6—12 éves isk. köteles volt 5131; ezek közül isk. járt 4425; nem járt 648; isk. idő előtt elhagyta 56; 13—15 éves 2214; ebből isk. járt 637, nem járt 1577; konfirmáltatott 857; rendes lelkész van 66, segéd 12; elemi tanító 88; ezek közül okl. tanító 30; igazolvánnyal bíró 28; kibocsátványos 6; rendes lelkész-tanító 12; segédlelkész-tanító 8; nem képesített 4; tanítási eredmény: kitűnő 16, dicséretes 39, elegendő 29, nem elegendő 4. Iskola-épületek száma: 73; tantermeké 87; ezek közül kellően fölszerelt 38, hiányos 49. A szatmári gymnasiumnak volt 6 rendes, 2 segéd- és 1 melléktanára s 200 növendéke; a szatmár-németi prot. felső leánynevelőnek 4 okl. rendes, 1 okl. segéd-, 1 bejáró tanítója, 42 rendes, 45 kézimunka tanulója.

Egyházaink nagy erőfeszítéssel járó iparkodását s az iparkodás szemmel látható eredményeit sok volna itt részletesen elősorolni; több ezrekre rúg a különböző építkezésekre fordított kisebb-nagyobb összeg. Templomok újultak, paplakok javultak, iskolák épültek, építkezési előmunkálatok folytak több helyen. Örömmel jegyezzük föl Császló iskolaépítését, Csenger temploma s környéke 2200 frtig való javítását, a kis Géberjén, Gyügye, K.-Tótfalu torony-építését, Milota paplak-újítását, N.-Szekeres iskola-javítását, Porcsalma 1000 frtos újabb iskolai alapját, Sonkád 267 frtra menő kézimunka ke-

resményét, T.-Bece 3-ik helyen épített díszes új paplakját, Zsaryolán 377 frtját temploma belseje berendezésére, Szatmár és Németi nemes versenyét a teremtek mezején stb. stb.; de különös előszereléssel (megvan rá az okunk, tudhatja e lap közönsége) emeljük ki Csekét, a hol immár a komoly munka csakugyan kezdetét vette s maga az egyház 1700 frtig áldozott temploma belsejére, s áldozatkészségével oldalára lép a község és 700 frtot ad ugyancsak a templom külsejére. Ki ne örülne ennek! Egyesek is szépen meghozták áldozataikat az egyház és iskola oltárára. Báró Uray Klára, Jékey Mórné ő nagysága Géberjénben a templomot saját költségén kijavíttatta, Jánkon özv. Tuba Andrásné a szószék fölibe koronát csináltatott, Szatmáron Halmi János boldogult neje emlékére 500 frtos alapítványt tett szegény gyermekek téli ruháztatására, Vetésben Szerdahelyi Ágoston r. kath. földbirtokos úr 100 frtot a tanító javadalmazására stb.

Ezek a szebb tünetek; de sajnos, nem hiányzik a fény mellől az árnyék. Így Sz.-Dobon 20 évre kiható hátrálékok vannak, ezeknek biztosítására küldöttség közbenjárása szükséges; Urában a tantermet fűteni nem vélték szükségesnek; Fülöpösön a lelkésznek nem akarják megadni a tanításért járó 7 köből búzát; F.-Gyarmathra részrehajlatlan végrehajtó szükséges, mert másként örökre kint vész a tetemes egyházi adóhátrálék; Gyügyén két ifjú templomi botrányt csinált, ügyök a polgári bíróság előtt van; Ökörítón 192 isk. köteles gyermek közül csak 80 jár iskolába; a szülék is hanyagok, az iskola is (egy!) kevés annyi gyermeknek. Bizony ideje volna már, hogy Ökörítő is, no meg Panyola is követné Porcsalma példáját s másik iskolaalapról gondoskodnék. Az egyházlátogatóság kezeihez befolyt összesen 1994 frt.

Ez esperesi jelentés után kezdetét vette a tulajdonképi tárgyalás. Az új lelkészminősítési szabályzat tudomásul vételével, lelkészjelölő bizottság választására tért át közgyűlésünk. Titkos szavazatunk eredménye lön, hogy Dr. Farkas Antal, Szarka Boldizsár és Tabajdi Lajos rendes, — Bartha Zsigmond, Csepelyi Miklós és Szilágyi Kálmán pedig póttagok levének. A népiskolai szervezet keresztülvitelére a tanügyi bizottság mint küldöttség javaslata kéretik. A kölcsönös tűzbiztosítás eszméjét elveti egyházmegyénk s elfogadja az ez ügyben tárgyalt bizottság javaslatát. A vasárnapügyi kérdéshez érdemlegesen mindazideig, míg az e tárgyú országos törvényjavaslat életbe nem lép, már csak azért sem szólunk, mert minden mi szavunk csak írott malaszt marad, ha az államkormány és közegei nem támogatják az egyházi hatóságokat. A szatmár-németi gymnasium újjáalakítási tervrajzát készséggel hagyja helybe egyházmegyénk; s főgymnasiummá fölemelését örömmel mondja ki. Ezzel együtt beleegyezik a Darvay-féle erdő-részlet eladásába is, melynek árából 16,500 frt jut a gymnasiumnak.

Következett a n.-károlyi értekezlet momoranduma, illetőleg megkeresése. Feszült várakozás, mély csend közepette emelkedék föl Dr. Farkas Antal nagyérdemű tanácsbíránk s egyházkerületünk világi főjegyzője. Minden szem rája tapad, minden fül ajakán, ajakának megfontolva mondott meleg szavain csüng. Csodálja, — úgymond, — hogy e mozgalom csak most keletkezik, pedig az alkotmányos aera immár 23-ik évébe lépett. De jobb későn, mint soha. A mozgalmat, mint törvényes alapon állót, lelkéből üdvözli. Indítványozza aztán, hogy az egyházmegye is mondja ki, miszerint helyesli a mozgalmat s erkölcsi tekintélyével támogatandja; sőt megkeresi az egy-

házkerületet is, hogy az is támogatásában részesítse, s ugyanez írjon föl a konventhez, hogy az tekintélyének és befolyásának latba vetésével hasson oda, hogy az 1848-ik évi XX-ik t. cikk 3. §-a hatályba lépjen. Lelkes, szünni nem akaró éljenzés közt teszi magáévá ez indítványt egyházmegyénk, s paptársai nevében Szarka Boldizsár tanácsbíró úr siet mély köszönetét kifejezni az indítványozó meleg szavaiért s azért a nemes hevületért, melylyel lelkészi karunk érdekeiért síkra szállani mindig kész. Majd Biky Károly györgyteleki lelkész mond köszönetet a mozgalomban eddig részt vett társai nevében is egyházmegyénknek ama rokonszenvért, melylyel a mozgalom ügyét fölkarolá. A közörömön nem változtatott semmit egyházmegyénk ama határozata, mit szinte Dr. Farkas úr indítványára hozott, hogy „tekintettel a budapesti országos értekezlet társadalmi jellegére, hivatalos küldöttek kinevezését nem látja szükségesnek“.

A tárgyalások további folyamán helybehagyatott a zsaryoláni templom belsejének tervezete, — a f.-gyarmathi száraz malomnak állássá leendő átalakítása, posványos telkének eladása, — Csaholez 250 frtos kivétele, — a lelkészi és tanítói földek változás esetén használása. A megüresedett tanítói állomások bötöltése nem kis gondot okoz; kicsinyek az egyházak, kicsinyek a fizetések; Angyalos, Penyige, Darah igazodjanak el, a hogy tudnak. A ricseiek folyton elégedetlenek Bernáth-jokkal. Nyiry Ferencz nábrádi érdemes tanító nyugalomba lép. Daráhn Német István volt tanítót és Ferenczi lelkészt méltányosan osztoztatja egyházmegyénk a föld termésén. A gyügyeiek igazságosan járjanak el a próvent kivételénél. Géberjén 40 frtos kötvényének nézzen utána Dávid István egyházm. ügyvéd Kanizsai Zsigmond volt egyházm. ügyvédnél, s az eredményről tudassa az esperesi hívatalt. Simában a tanító 3 éven át meg lett károsítva a búzafizetésnél; a lelkész 30 nap alatt kárpótolja. Keéren egyházmegyénk határozata szerint „tehetetlen özvegyek azok, a kik sem fekvőséggel, sem kikötött haszonélvezeti joggal nem bírnak“.

Ezzel a tárgyalás félbeszakítatván, a gymnasium alapkövetételére sereglettünk a már akkor összegyülekezett sokasághoz, hol akkor már főispán, alispán s különböző notabilitások Vályi János egyházkerületi főgondnok úr körül (ki megjelenésével gyűlésünket is szerencsétlété) csoportosulának. A gymnasium összhangzó éneklése s esperes úr buzgó imádsága után Dr. Farkas Antal úr mondott magvas beszédet, mint igazgatósági elnök, s aztán megtörtént az alapkö elhelyezése s az egyszerű ünnepélyt a közönségnek „Isten áldd meg a magyart!“ kalap-levéve lett elzengése zárta be. Innen a közebedre sieténk, melyen „emelkedett hangulat közt“ lelkes köszöntők hangzának; Vályi János a királyért, Kiss Áron Vályi Jánosért, Dr. Farkas Antal Révész Bálint püspök úrért, Borsos Benő gymn. igazgató Böszörményi Károly kir. tanácsos, polgármesterért, F. Varga Lajos a nagybányai, a szatmári egyházmegye espereséért, Bartha Mór a szatmári gymnasium fenntartó testületéért, Tabajdi Lajos a két testvér-egyházmegye gondnokáért stb. stb. ürítették poharat.

• Közébed után lelk. gyámintézeti gyűlés tartatott. Pénztárossá Thury Zsigmond kis-ari lelkész, jogtanácsossá Dr. Vajay Károly lön elválasztva. Majd kisebb jelentőségű ügyek elintézése után szétoszlott gyűlésünk, melyen ritka egyetértés uralkodott, bámulatára nagybányai egyházmegyéből jelenlévő számos lelkésztársainknak, kiket oly jól esett körünkben láthatni.

F. Varga Lajos.

III. Egyházmegyei közgyűlés Nagy-Bányán.

Mint már e b. lap jelezte, egyházmegyénk nagyszámú közönsége f. hó 15-én Nagybányán gyűlt össze tavaszi közgyűlésére. Reggeli 9 órakor helybeli segédlelkész Kovács Zsigmond úr által köztetszés közt tartott egyházi beszéd s az istenítisztelet elvégzése után azonnal a városi tanácsterembe vonultunk. Nagyt. esperes úr érzelemteljes imádságát az egyházi főjegyző által felolvasott esperesi jelentés követte. Itt hallottuk az egyes egyházak szellemi s anyagi állapotára vonatkozó adatokat. Vagy 3 egyházból a visitatio alkalmával templomkerülés jelentetett. Persze itt aztán hanyatlóban van az egyházi élet. Mi tagadás: ha ezt nézzük, alig van egyház emelkedőben!

A tanítók osztályzatának felolvasása élénk eszmecserét szült egy fiatal lelkész provokálása folytán. Bizony inkább lealázó, mint felemelő e szokás. De hát itt is igaz marad: „de gustibus non est disputandum“. Önkéntes adakozásokban a viszonyokhoz mérten ez évben sem szűkölködött egyházmegyénk.

Egyházmegyénk méltóságos gondnoka betegsége miatt nem jelenhetvén meg, helyén Császy Bálint legidősebb tanácsbíró, majd ő is eltávozván, másnap f. hó 16-án utána Lajos György vil. főjegyző s tanácsbíró ült.

Mikolai lelkészül megválasztott Király Gyula ellen senki az esperesi hivatalnál kifogást nem emelvén: hivatalában egyházmegyeileg is megerősített. Adjon az Ur erőt ifjú lelkész-társunknak, adjon a kegyelmes Isten új egyházának is egyetértésnek lelkét, hogy az egyház javát célzó együttes működésükkel virágoztassák azt s tereljék a jó békesség csendes medrébe!

Közelebb elhunyt Lengyel András egrüi lelkész s nyug tanácsbíró érdemei jegyzőkönyvileg megörökítették. Kivüle meghalt még két tanító is, u. m. Mészáros István és Sipos János; Nagy-Paládra segédlelkészül Szatmári István atyánkfia bekebelezetett, Egribe Varga Károly volt segédlelkész administratorul alkalmaztatott, Bottyán Pál Dobrács-Apáthiba — segédlelkész-tanító minőségben — ment.

Aranyos-Medgyesre Ferenczy Imre hivatott segédlelkészül a krassói lelkész felügyelete mellett. A medgyesiek rendez lelkészt csak 3 év múlva választanak. Voltak, a kik igyekeztek meggyőzni az egyházmegyét arról, hogy ha a törvénynek nem betűjét, de szellemét veszszük zsinórmértékül, az ott említett 3—4 hónap 3—4 évre is terjedhet. Kissé erőltetett okoskodás ugyan, de többen igazat adtak ez érvelésnek, úgy hogy az ellenzék úgy állott, mint 11 a 38-hoz. Előbb alig lehetett volna hinni, míg a névszerinti szavazás biztosította a sikert. Voltak, kik nem mertek „nem“-et mondani.

Az 1848-ik 20. t. cz. 3. §-át érvényre emelni akaró nagykarolyi mozgalom egész lelkesedéssel s örömmel fogadtatott s a főtiszt. egyházkerület támogatását egyházmegyénk is kikéri. Miért is ne pártolná valaki ezt! Hovatovább megyünk, annál kirívóbb lesz az a miserabilis helyzet, mely alatt a lelkészi kar nagyrésze nyög. A nép szegényedik s fizetni annyit se tud, mint hajdan, s ha látja, hallja, — mint itt is volt alkalom, — hogy a lelkésznek a pásztori eszélyességéből kifolyólag nem is kell fizetésleveléhez ragaszkodni; a jó békesség kedvéért, a hol a hívek kívánják, javadalmának egy részét oda kell engedni: úgy sok helyen nagyon kétségessé lesz a lelkész megélhetése. Aztán az a „hús, faggyú, só, mész“ stb. féle bérlevél is nem a mai korba való már. Miért nem lehet mindenütt pénz-

fizetés? Azok az „ilyen búzát adott az Isten“-féle kifejezések de sok lelkész tekintélyét ásták már alá!

Érdekes discursusra adott alkalmat Bartha Mór apai lelkész több rendbeli jelentése. Hogy ő törvényes alapon áll, az el lett ismerve, igazsága van, de ő minél kevesebb igazságban részesült. Inkább egy ember szenvedjen, mint egy vagy két gyülekezet tegye kötelességét. Gyakran az ember maga alatt vágja a fát. Egyes felszólamlások itt is ezt bizonyították. Azért, hogy B. M.-nak annyi baja van, nem következés, hogy annak ő az oka. Ugy látszik, ez rajta csapás, hogy úgy mondjam: ez neki fátuma. Örüljön s tartsa szerencséjének, a ki békében élhet, de ítéletet ne mondjon egy könnyen, s ne higgye, hogy ő különb ember annál.

A kölcsönös tűzbiztosítás már csak azért sem kivihető, mert nincs pénz a szükséges cautióra. Ez magában elég hatalmas érv, több nem is kell.

Nagybánya város az ottani lelkész fizetését évi 190 frttal pótolja. Lelkes „éljenek“-et érdemlő tett. Ha B. M. is ilyen szerencsében részesülne, ő sem panaszkodnék annyit.

A közalap-kezelő bizottság nálunk sem jár valami rózsás úton. Volt egyházi képviselő, ki kijelentette a gyűlés színe előtt, hogy ő nekik eddig tudomásuk nem volt arról, miszerint az íveket minden évben be kell küldeni. Lelkeszi karunk nehezen találja bele magát az adóvető szerepébe. Nálunk pedig kié lenne másé e tiszt?

Világi aljegyzőségre senki általános többséget nem nyerve, a mennyiben a legtöbbet kapott Kiss Róbert más helyre költözött: Torday Imre és Pap Sándor újabb szavazás alá bocsátatott.

Szentmártoni lelkész Bodnár J. ottani főgondnokot nagypénteki dolgoztatásért bejelenti. Válaszként ilyenformát kapott: „nem jó túlbuzgónak s mindent meglátónak lenni“. Prédikáljon a pap annak, ki templomba megy; a ki pedig szántat, az a természet templomában dícséri az urat.

A gyűlés első napja délutánján lelkészi gyámintézeti gyűlés volt. Gyámintezetünk szépen halad, évről-évre jobb reményekkel táplálja tagjait.

Egyéb talán nem oly érdekes s általam fel nem jegyzett dolgokat mellőzve, csak azt említem még fel, hogy a felsőbányai ev. ref. egyház a nyáron tartandó templomszentelésre ez alkalommal is meghívta az egész egyházmegyét.

Nem hallgathatom el végül azt, hogy a gyűlés első napján a nagy-bányai egyház által rendezett körülbelől 200 terítékű közebed is eléggé mutatta az egyház szíves vendégszeretetét. Nem hiába kelt a vágy sokakban: bárcsak mindig ott lennének a gyűlések, hol a vendégszeretet mellett a kényelmes ellátásra minden eszköz megvan. Baj az, hogy az utolsó előtti szélső egyház s így a legtöbbször messze esik. A fáradhatatlan rendezőt, Torday Imrét nem is említve, Gergely Károly és kedves neje is nagyban befolytak, hogy kiki megtalálja kényelmes otthonát. A helybeli lelkészt illeti méltó elismerés azért is, hogy az ottani műkedvelők a gyámintézeti pénztár gyarapítására 160 frtot jövedelmező színi előadást rendeztek.

Felsőbányán, 1890. április 19.

Nagy Lajos.

Különfélék.

Konventi ülések. Ápril 19. A dunántúli egyházkerületi kijelentette, hogy a váci siketnémák intézetében működő re-

formátus vallástanítónak ezentúl évi tiszteletdíjat adni nem hajlandó, mert a siketnémák intézetében alkalmazott r. katolikus vallástanító állami javadalmazásban részesül. A közigazgatási bizottság indítványára a konvent kérelmezni fogja a kormánynál, hogy az intézet református vallástanítója is állami ellátásban részesíttessék. Gondoskodott a konvent arról, hogy Tátrafüreden a legközelebbi fürdőidény alatt a református hívek is részesüljenek istentiszteletben. Felolvastatott a közalapi segélyezés ügyében kinevezett ad hoc bizottság jelentése, mire Kovács Albert koventi tag egy óránál hosszabb ideig tartó beszédben bírálta a közalapból tervezett segélynyújtás pénzügyi oldalát. Ellenzi az egyházaknak tőkeösszegekkel való segélyezését, mert a 32 évre nyújtandó ilyenmű kölcsönök egész emberöltőre lekötnek a közalap erejét, mi által pár év múlva elégedetlenség idéztetnék elő a hívek tömegében, mert míg ezek évenként 80,000 forint adót fizetnek a közalap céljaira, a tőkekölcsönök engedélyezése után alig 18,000 forint volna csak évenként segélyezésekre fordítható. Hivatkozik arra, hogy az állandó segélyezésnek két egyházkerület ellene nyilatkozott, egy harmadik pedig időhaladékot kért, hogy e kérdéshez újra hozzászólhasson. Kéri tehát, hogy a tervbe vett tőkesegélyezés eszméjét tartsák függőben, legalább a jövő évi zsinatig. Tisza Kálmán kijelenti, hogy oly szűkkörű felfogásból való kiindulást, mint az előtte szólónál, 30 évi egyházi működése alatt még nem tapasztalt. Hiszen a közalap nem arra való, hogy ugyanazok kapják vissza, a kik azt összeadják, hanem az elhagyott testvérek segélyezésére szolgál. (Zajos helyeslés). Szűkkörű önzés indulhat csupán ki abból, hogy „csak akkor adok, ha kapok is”. A reformált szellemmel ez az irány össze nem egyeztethető. Hivatkozik a misszió magasztos működésére, a melynek fenkölt célját a felekezet minden híve be fogja látni. A szóló maga is gondolkodott azon, hogy a folyton növekedő szükségletekkel szemben miként lehetne a közalap jövedelmeit szaporítani, a hívek újabb megterhelése nélkül. Az államsegély kérését nem találná célszerűnek; e tekintetben nagyon óvatossá kell lenni, mert természete az az államnak mindenütt a világon, hogy ha anyagi segélyt ad, bizonyos erkölcsi befolyást kíván viszonzásul magának biztosítani. A szóló szerint a közalap jövedelmeit legcélszerűbben egy sorsjegy-kölcsön létesítése által lehetne szaporítani, bár ez most már némi nehézségekkel van egybekapcsolva, mivel sorsjegy-kölcsön létesítéséhez a törvényhozás beleegyezése szükséges. A közönség bizonynyal fogékonysággal bírna a vállalkozás iránt, mert a közalap, különösen pedig a misszió, nem pusztán felekezeti célokat van hivatva szolgálni, hanem a nemzeti elveszésnek bizonyos területen való megakadályozásával hazafias feladatot is teljesít. Helyesnek tartaná, hogy a sorsjegy-kölcsön létesítése körül a református egyház az ágostai evangélikus egyházzal — esetleg az unitáriussal is — karöltve járja el. Ugy véli, hogy a sorsjegy-kölcsön útján mintegy 2 milliónyi tőkét lehetne előteremteni, a melynek $\frac{2}{3}$ -ada, a népesség aránya szerint, a református egyházra esnék és ily módon a kamatokból évenként újabb 60,000 forint volna elérhető a közalap céljaira. Indítványozza tehát, hogy a közalap növelése céljából 10—15 tagú bizottságot küldjön ki a konvent, a mely felhatalmaztatnék a szükséges intézkedések megtételére, de azzal a világos kikötéssel, hogy az egyházkerületeknek vagy a konventnek már meglevő tőkéi, bár csak látszólagos biztosíték céljaira, egyáltalában igénybe vehetők ne legyenek. (Élénk élzenezés). Kovács Albert személyes kérdésben emelt szót, mert fájdalmasan

érintette a szűkkeblűség és önzés vádja, mire Tisza Kálmán sietett kijelenteni, hogy ő nem a személyt, hanem a felfogást értette. Ezután Szász Domokos püspök czáfolta hosszasabban Kovács Albert érveléseit. A közalap kérdésében megindult vita a szólásra jelentkezők nagyobb száma miatt be nem fejeztetvén, a tárgyalás folytatását másnap délelőttre halasztották. — Ápr. 20. Kun Bertalan püspök s B. Vay Miklós elnöklété alatt folyt a tanácskozás. Az ülés nagy részét a közalap kérdésében tegnap megindult vita vette igénybe. Az a kérdés forgott ugyanis szőnyegen, vajjon tőkekölcsönöket nyujtsanak a rászoruló egyházaknak, mint ezt a közalapi végrehajtó bizottság javasolta, vagy pedig csupán a régi segélyezési rendszer szerint a közalap kamataiból juttassanak kisebb adományokat az egyházaknak és lelkészeknek. Kovács Albert azt az indítványt tette, hogy ne döntsön még a konvent e fontos kérdésben, a mely a közalap 40 százalékának 32 évre való lekötését vonná maga után, hanem bízza a határozást a jövő évben egybehívandó zsinatra. Mocsáry Lajos Kovács Albert indítványa mellett emelt szót, hasonlókép Pap Gábor püspök is, a kinek a közalap kérdésében felmerült aggályai Tisza Kálmánnak a létesítendő sorsjegy-kölcsön terve által el vannak oszlatva. Gr. Ráday Gedeon azt indítványozza, hogy a végrehajtó bizottságnak a közalap tárgyában tett javaslata érdemleges tárgyalás végett előzőleg az egyházkerületekhez küldessék le. Tisza Kálmán a végrehajtó bizottság javaslata mellett emelt újlag szót, pártolva a kölcsöntőkék nyujtásának eszméjét. Csonka Ferencz Kovács Albert indítványa mellett szót, míg Kerkapoly ezt czáfolgatta. Szükségesnek tartja, hogy az erők szétforgácsolása helyett, egyes egyházközségeknek apró segélyezésekben való részeltetése helyett végrevalahára fölsegéljenek néhány egyházat. Szóltak még többen, végül pedig a végrehajtó bizottság előadója és Kovács Albert tartották meg zárbeszèdeiket. Délután 2 órakor névszerinti szavazást rendelt el az elnök, melynek eredménye az lett, hogy a végrehajtó bizottság indítványa mellett 21-en, Kovács Albert indítványa mellett 13-an szavaztak. Végül még elfogadták Tisza Kálmán indítványát a közalap növelésére hivatott sorsjegy-kölcsön létesítése tárgyában, és az ügy előkészítésére következő tagokból álló bizottságot küldtek ki: Tisza Kálmán, Pap Gábor, Beöthy Zsigmond, Gr. Tisza Lajos, Szász Károly, Kerkapoly Károly, Fehjes István, Bernáth Elemér, Mocsáry Lajos, Vályi János, Tóth Sámuel, György Endre, Szász Domokos, br. Bánffy Dezső és Szász Gerő. (Vége köv.).

Beköszönés. Gyulavári ifjú lelkésze Bay József mult hó 27-én tartotta meg beköszönő egyházi beszédét, I. Korint. II. 2. alapján fejtegetvén amaz irányelveket, melyek őt lelkészi tiszte teljesítésében vezérlendik. Az aránylag kised, ódon templom úgyszólván teljesen megtelt a hallgatók által, kik a szép reményekre jogosító ifjú lelkész ajkairól hallani óhajtották az Ur ígéit. Legyen áldás az állomását elfoglalt ifjú lelkésznek buzgó munkálkodásán, hogy lelkész és hívek egyesülten ápolják a béke és szeretet virágait s vállvetve építsék Krisztus anyaszentegyházát!

Szapáryfalva. A 17-ik századbeli vallásüldözés Magyarországon ismét megújult, midőn a protestánsok templomaiktól, iskoláiktól megfosztattak, lelkészeik, tanítóik száműzettek. Szapáryfalván ugyanis Suttág Ferencz tanfelügyelő, Berthin temesvári jószágigazgatósi titkár jelenlétében kimondta,

hogy a szapárfalvai református iskolát 1890. szept. 1-én bezáratja, s miután ez iskola istenitiszteleti helyül is szolgál, azontúl tehát a szabad ég alatt tarthatják istenitiszteleteiket a szapárfalvaiak. A községi bíró az egész tanács előtt kimondta, hogy Zöld Zoltán tanító a községből elzsupplandó. A lelkészre kimondta ugyanesak a jószágigazgatósági titkár előtt, hogy ha a lelkész éhen halna, akkor se fizet egyházi adót. A lelkész 1889. október óta nem kap fizetést. A tanfelügyelő az önhatalmulag beszüntetendő felekezeti iskola helyett állami iskolát állít, nem kérdezve semmiféle egyházi hatóságot. A szapárfalvai lakosoknak sem polgári, sem egyházi, sem iskolai, de még szólási szabadságuk sincs. A főszolgabíró és megye beszüntette. R á c z K á r o l y, ev. ref. lelkész.

A montpellierier egyetem hatszázados jubileuma. Lapunk ápril 19-iki számában említettük, hogy theologiai ifjúságunk nevében Dézsi Lajos 4. th. válaszolni fog a montpellierier egyetem ifjúságának általunk is közölt meghívására. Az üdvözlő írat magyar s francia nyelven küldetett. A magyar szöveg következőképp hangzik: „Urak, kedves Pályatársak! Volt szerencsénk venni az Önök meglehangú, rokonszenves meghívását Egyetemök hatszázados ünnepélyére; örömmel vesszük azt tudomásul, s ha — mint szeretttük volna — küldötteinknek az ünnepélyen való megjelenése által nem fejezhetjük is ki tiszteletünket: kedves kötelességünknek ismerjük legalább üdvözlötünkkel a fényes multhoz, sikerkívánásunkkal a jövőre, részt venni abban. Ismerjük a montpellierier Egyetem történetét! Tudjuk, mint kellett küzdenie az idő mindent elseperni akaró viharaival s — megfogyva bár néha hallgatóságban, de törve nem soha erélyben — hogyan teljesítette folyton magasztos missióját! Mint zavarták meg gyakran a politikai változások s mindezek daczára mint áll és virágozik ma is hatszáz esztendővel homlokán! 600 év! Mily roppant idő egy Egyetem életében! A testvéregyetemek közül mily kevés dicsekedhetik ily nagy multtal s hány szellem gyujthatta meg ez idő alatt ez Egyetem gazdag fényforrásánál tudománya mécsét! E felemelő mult s dicső jelen mellett legyen mindig virágzó jövője is! Álljon még Pharosként késő századig s szórja a nemzetek közé a tudomány világító és termékenyítő sugarait! Ez óhaja pályatársaiknak, a debreczeni theologiai intézet polgárainak“.

Ismételten megjegyezzük, hogy azt még jelenleg nem közölhetjük, mely egyházak és lelkészek nyertek a közalaptól segílyt, mert a konventi megállapodás szerint, úgy a közalapi végrehajtó bizottság előadójának kimutatása, mint a tökésegyélyezésre megszavazott összegekről az összeállítás összehasonlítás végett a konventi jegyzőhöz tétetik át és ha valamelyik egyház vagy lelkész neve mindkét kimutatásban előjön, fölhatalmaztatott a jegyző, hogy az egyik helyen a segílyösszeget tartsa vissza. Miután pedig még eddig a combinatio meg nem történhetett, biztos és hiteles kimutatás e tekintetben nem közölhető.

Szerk. posta. D. Gy. Okány, T. M. Boros-Sebes, H. Gy. M-Szalka, N. L. Felső-Bánya. Beccses cikkek jövő héten jönnek. — V. Zs. Resicza-Bánya, F. Gy. N.-Kikinda. Szíves tudósításokra két hét mulva keríthetek sort.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

az alsószabolcs-hajdú-vidéki ev. ref. egyházmegyében levő *nádudvari* első osztályú egyház lelkészi állomására.

Ezen lelkészi állomás — földből, terményből és készpénzből álló — évi javadalmának összes értéke az egyházmegyeyileg megállapított becslés szerint 1522 frt 40 kr. Az első évi jövedelemnek stólán kívüli felelésze t. i. 586 frt 20 kr szabály szerint az egyházmegyei lelkészi gyámintézetbe fizetendő. A megválasztandott lelkész hívatalát a jövő 1891. évi ápril 24-én foglalandja el.

A pályázati kérvények f. évi május 24-ik napjáig nagytiszt. Szeremlei József esperes úrhoz H.-Bőszörménybe küldendők.

Debreczen, 1890. ápril 26.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A máramaros-szigeti ev. ref. államilag segílyezett lyceumban, mint főgymnasiumban egy német nyelv s irodalmi tanszék betöltendő. A tanár köteleztetik: a német nyelvet és irodalmat a 3—8. osztályban mint főtantárgyat, hetenként 18 órán, — továbbá a bölesészetet a 8 osztályban, esetleg egy más tantárgyat valamely osztályban, mint mellék-tárgyat, hetenként 3 órán előadni és tagjává lenni a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi tanári nyugdíjintézetnek.

Évi fizetése 1100 frt 200 frt lakbérrel. A ki-nevezés joga, a lyceumi pártfogóság fölterjesztésére, a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urat illeti.

Az állomást elnyerni óhajtók, — kik a nagymélt. közoktatásügyi kormánynyal kötött szerződésnél fogva csak ev. ref. hitvallásúak lehetnek, — kérvényeket és végzett tanulmányaikról, képesítésükről s eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványokat f. évi májushó 10. napjáig a jelzett lyceum felügyelő gondnokságához Máramaros-Szigetre küldjék.

M.-Szigeten, 1890. évi ápril 10. napján.

Várady Gábor,
lyceumi felügyelő-gondnok.

3—3